

CDA Boarnsterhim

GRENSVERLEGGEND!

Verkiezingsprogramma 2010 – 2014

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1 Waarom het CDA?	3
<i>De kracht van de samenleving</i>	3
<i>Investeren in de samenleving</i>	3
<i>Profielchets van het CDA in Boarnsterhim</i>	3
<i>De ‘C’ van het CDA</i>	3
2 De bestuurlijke toekomst van Boarnsterhim	4
<i>Door herindeling meer bestuurskracht en grotere financiële slagkracht</i>	4
<i>Decentralisatie vanuit het Rijk leidt tot problemen</i>	4
<i>Door samenwerkingsverbanden minder zeggenschap</i>	4
<i>Samenwerking tussen stad en platteland</i>	4
<i>Betrokkenheid van burgers bij het bestuur</i>	4
<i>Actief dorpenbeleid en een dorpencoördinator voor elk dorp</i>	4
<i>Artikel 12 aanvraag als katalysator voor herindeling</i>	4
3 Ontwikkelingsvisie	5
<i>De gemeente als kaderstellende regisseur en intermediair</i>	5
<i>Economische ontwikkeling en werkgelegenheid</i>	5
<i>Ontwikkelingsas Heerenveen – Leeuwarden</i>	5
<i>Bedrijventerreinen</i>	5
<i>Toeristische sector</i>	5
<i>Agrarische sector</i>	6
<i>Woningbouw en herstructurering</i>	6
<i>Onderwijs en educatie</i>	6
<i>Sport en Cultuur</i>	7
<i>Sociaal beleid</i>	7
<i>Jeugd en gezin</i>	8
<i>Veiligheid</i>	8
<i>Boarnsterhim energieneutraal</i>	8
4 Voorwaarden voor herindeling (per dorp)	9
<i>Uitkomst van de petearen</i>	9
<i>Algemene voorwaarden voor herindeling voor alle dorpen, zijn volgens het CDA:</i>	9
<i>Specifieke voorwaarden voor herindeling per dorp:</i>	9

Voorwoord

Voor u ligt mogelijk het laatste verkiezingsprogramma van het CDA Boarnsterhim, want als het aan het CDA ligt, wordt de gemeente in de loop van de volgende raadsperiode opgedeeld en ondergebracht bij onze buurgemeenten. Herindeling wordt door het CDA gezien als de meest duurzame oplossingsrichting om te komen tot een meer robuuste en slagvaardige gemeentelijke organisatie. Meer bestuurskracht, minder afhankelijk van andere (overheids)organisaties en een grotere financiële slagkracht. Het CDA kiest voor herindeling, omdat de inwoners en bedrijven van Boarnsterhim een krachtig lokaal openbaar bestuur verdienen dat berekend is op haar wettelijke taken en op het waarmaken van de ambities van de dorpen.

Tot het moment van herindeling staan voor het CDA de speerpunten centraal die bij het aantreden van het nieuwe 'zakencollege' in 2009 zijn benoemd. Allereerst is dat het financieel herstel via de artikel 12 status en de bestuurlijke toekomst van de gemeente. Daarnaast moet het achterstallig onderhoud van gemeentelijke eigendommen worden weggewerkt (beheerplannen) en moeten de scholen in Akkrum en Grou worden gebouwd. Verder is dat de herstructureringsopgave en het doel om de bedrijfsvoering op orde te krijgen door het functioneren van de organisatie te versterken en om de samenwerking met Leeuwarden te intensiveren.

Daarnaast is het CDA van plan kansen te benutten binnen de wettelijke taken van de gemeente. Het klopt dat Boarnsterhim een sobere en roerige tijd tegemoet gaat. Maar door de uitgangspunten van het CDA toe te passen, te weten: gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid, solidariteit en rentmeesterschap, zullen we altijd proberen oplossingen te zoeken voor problemen van nu. De rode draad daarbij is onze Bijbelse visie op mensen, op hun onderlinge verhoudingen en op hun verantwoordelijkheid jegens de schepping.

Het voorliggend verkiezingsprogramma laat zien dat er met het oog op de gemeentelijke herindeling voldoende aanleiding is om voor het CDA te kiezen. Het CDA is namelijk ook in de buurgemeenten sterk vertegenwoordigd. Dit betekent dat we onze 'herindelingsvoorwaarden' per dorp alvast af kunnen stemmen met onze partijgenoten. En zo klinkt uw stem op het CDA als een soort kettingbeding ook na de verkiezingen door in uw nieuwe gemeente.

Dinsdag 3 maart 2010 kiest u mogelijk voor de laatste keer een nieuwe gemeenteraad voor Boarnsterhim. Onze inzet is om de komende jaren '*grenzen te verleggen*' én om onze herindelingsvoorwaarden tot inzet te maken van de herindelingsonderhandelingen met de provincie en de buurgemeenten. Dit verkiezingsprogramma is hiervoor de basis. Wij vertrouwen op uw steun.

Namens het bestuur
Klaas Finnema
Voorzitter CDA Boarnsterhim

1 **Waarom het CDA?**

De kracht van de samenleving

Met het oog op de bestuurlijke toekomst van Boarnsterhim is het belangrijk dat inwoners uit onze gemeente kunnen vertrouwen op een consequente partij die ook na een gemeentelijke herindeling vasthoudt aan de kracht van de gemeenschapszin in de dorpen van Boarnsterhim. Het CDA is een brede volkspartij die vindt dat de overheid vooral ruimte moet scheppen voor mensen, zodat zij, al dan niet verenigd in sociale verbanden, de drager kunnen zijn van de samenleving. Volgens het CDA komt een mens pas echt tot zijn recht in relatie tot de ander. Pas dan wordt de kracht van de samenleving maximaal benut.

Investeren in de samenleving

Nu kan de samenleving niet alles zelf oplossen. De verantwoordelijkheden die bij de samenleving worden neergelegd, moeten gedragen kunnen worden. Dit betekent dat het CDA wil investeren in de samenleving en individuele capaciteiten uit wil bouwen. Ondermeer door goed onderwijs, ruimte voor ondernemerschap en vernieuwende initiatieven. Geen verstikkende bureaucratie maar een stimulerende overheid. Voor zo'n gemeente wil het CDA zich sterk maken, vanuit de vier aan het Evangelie ontleende uitgangspunten:

Publieke gerechtigheid. Een betrouwbare overheid biedt de burger op basis van vaste waarden de zekerheid van de rechtsstaat en stelt duidelijke grenzen. De overheid garandeert een 'bestaansminimum', zodat burgers en hun verbanden hun verantwoordelijkheden waar kunnen maken. ***Gespreide verantwoordelijkheid.*** De verantwoordelijkheid voor het nemen van beslissingen of het uitvoeren van bepaalde taken daar neerleggen waar deze het beste genomen kunnen worden én zo dicht mogelijk bij mensen, bijvoorbeeld bij het gezin, bij de sociale partners (werkgevers en werknemers), bij particuliere organisaties in het maatschappelijk middenveld, bij het bedrijfsleven, bij de gemeente, bij het Rijk, enzovoort. ***Solidariteit*** vraagt om betrokkenheid tussen generaties en tussen arm en rijk. Het laat zien dat mensen boodschap hebben aan elkaar. De overheid waarborgt de sociale zekerheid vanuit het principe 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten' en roept haar inwoners en maatschappelijke organisaties op om ook bijdrage te leveren. ***Rentmeesterschap*** betekent het verantwoord duurzaam bewerken en beheren van de schepping om haar zo ongeschonden mogelijk weer door te geven aan toekomstige generaties.

Profielschets van het CDA in Boarnsterhim

Het CDA is een ondernemende partij midden in de samenleving. Het CDA is duidelijk en consequent, kritisch en betrokken en bestuurt op hoofdlijnen. We denken mee en anticiperen op maatschappelijke ontwikkelingen buiten de politieke agenda om. Het CDA heeft een regionaal en landelijk netwerk. Dit is de kracht van een partij die diepgeworteld is in de Nederlandse samenleving. Het CDA kiest niet voor de maakbare staat zoals de sociaal-democraten, of een eenzijdige vrije markt zoals de liberalen, maar voor een verantwoordelijke samenleving.

De 'C' van het CDA

De Bijbelse boodschap is voor het CDA een samenbindend element die de grondslag vormt bij het zoeken naar antwoorden op maatschappelijke vraagstukken. In de christen-democratie staat de mens centraal: ieder mens telt. Daarom willen wij een samenleving die mensen in de kleine en grotere verbanden, in gezin en familie, maar ook in het bedrijf, in verenigingen, sportclubs, scholen en maatschappelijke organisaties in staat stelt om en uitdaagt tot het dragen van verantwoordelijkheid voor elkaar, om zo het leven zin en perspectief te geven. Hiertoe worden wij vanuit het Evangelie elke dag opgeroepen. Het CDA doet een appèl op mensen om met elkaar vorm te geven aan een verantwoordelijke *samen*-leving.

2 De bestuurlijke toekomst van Boarnsterhim

Door herindeling meer bestuurskracht en grotere financiële slagkracht

Herindeling is de meest realistische en duurzame oplossingsrichting om te komen tot een sterkere regio. Hiermee kiest het CDA voor het versterken van de bestuurskracht en wil het CDA de afhankelijkheid van andere overheden en de kwetsbaarheid van de ambtelijke organisatie minimaliseren. Ook de zwakke financiële positie dwingt ons tot herindeling. Dit standpunt is niet gebaseerd op emoties, maar gebaseerd op de te verwachten (lange termijn) effecten van herindeling. Een grotere bestuurlijke schaal hoeft geen afbreuk te doen aan de menselijke maat. Integendeel, wij gaan ervan uit dat een grotere gemeente klantgericht kan werken. Grotere gemeenten kunnen meer gespecialiseerde medewerkers in dienst nemen en hoeven minder duur extern personeel in te huren, waardoor het vermogen om vraaggericht te werken toeneemt.

Decentralisatie vanuit het Rijk en provincie leidt tot problemen

Het CDA Boarnsterhim kiest voor herindeling omdat het takenpakket van de gemeente zal blijven groeien. Dit komt door een steeds verder gaande decentralisatie vanuit het Rijk en provincie. Daarnaast stelt de samenleving steeds meer eisen. Dit vraagt te veel van het (beleidsmatig) vermogen van de ambtelijke organisatie in de huidige ondergemiddelde omvang. Herindeling kan bijdragen tot een meer robuuste en slagvaardige gemeentelijke organisatie. De kwetsbaarheid van een kleine gemeente neemt hierdoor af.

Door samenwerkingsverbanden minder zeggenschap

Daarnaast kiest het CDA voor herindeling omdat de bestuurlijke samenwerkingsverbanden steeds groter worden. Bijvoorbeeld de toekomstige regionale omgevingsdienst en de veiligheidsregio. Hierdoor neemt de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad af. Raad en college hebben te weinig grip op samenwerkingsverbanden omdat de samenwerkende overheden compromissen moeten sluiten. Dit gebeurt deels buiten de raad om. Op deze manier heeft de burger steeds minder zeggenschap via de volksvertegenwoordigers in de raad ('democratische legitimatie').

Samenwerking tussen stad en platteland

Het CDA vindt dat het platteland van Boarnsterhim en de omringende stedelijke gebieden elkaar nodig hebben en elkaar kunnen versterken. Beide gebieden bieden immers voorzieningen voor elkaars inwoners en zo versterken zij elkaars kwaliteiten. Toch mogen de belangen van het stedelijk gebied niet overheersen en ten koste gaan van het landelijke gebied ('it griene hert') van Boarnsterhim.

Betrokkenheid van burgers bij het bestuur

Een veel gehoord bezwaar tegen herindeling is dat de betrokkenheid van burgers bij hun omgeving zal afnemen. Dit bezwaar gaat ervan uit dat burgerbetrokkenheid of identificatie van mensen op de eerste plaats ligt bij de gemeente als zodanig. Het CDA denkt hier anders over, omdat de betrokkenheid en identificatie van onze inwoners met hun leefomgeving en de samenleving vooral gericht is op het dorpsniveau. De behoefte aan een gemeentelijke overheid dichtbij is door de digitalisering in 2010 voor de gemiddelde inwoner niet meer aanwezig. Belangrijker is dat een gemeentelijke overheid duidelijke ontwikkelingskaders stelt en ruimte laat voor het initiatief uit het maatschappelijk middenveld: de kracht van de gemeenschapszin.

Actief dorpenbeleid en een dorpencoördinator voor elk dorp

Om de kracht van de gemeenschapszin / samenleving te benutten, moet de nieuwe gemeente een actief dorpenbeleid voeren: dorpsgericht werken met instrumenten die een bepaalde mate van zelfbestuur mogelijk maken. Te denken valt aan een onderhoudsbudget per dorp en een budget voor kleinschalige recreatieve zaken. Tevens moet elk dorp worden begeleid door een dorpencoördinator.

Artikel 12 aanvraag als katalysator voor herindeling

Het CDA wil de huidige financiële positie en de daaraan verbonden artikel 12 status benutten om het herindelingsproces te versnellen. Inzet moet zijn om binnen 3 jaar een sluitende begroting te krijgen, zodat de gemeente voor herindeling in aanmerking kan komen. De gebruikelijke termijn van 4 tot 5 jaar duurt het CDA veel te lang. Het CDA wil hiermee voorkomen dat de inwoners van Boarnsterhim (met name de sociaal zwakkeren) 5 jaar lang of langer gebukt moeten gaan onder het regime van de artikel 12 status en dat de komende 5 jaar voorzieningen in de dorpen achteruithollen. Het CDA is van mening dat een zakencollege de gemeente door de artikel 12 fase moet leiden en tot de herindeling.

3 Ontwikkelingsvisie

De gemeente als kaderstellende regisseur en intermediair

De financiële situatie noopt de gemeente en haar inwoners ertoe om ontwikkelingen op een creatieve manier voor elkaar te krijgen. Gebrek aan financiële middelen betekent niet dat er niets meer mogelijk is en dat de gemeente geen ontwikkelingsvisie meer hoeft te hebben. Juist nu is het belangrijk dat de gemeente kaders stelt en procedurele ruimte biedt, zodat initiatiefgroepen uit de dorpen, ondernemers en investeerders weten waar de ontwikkelingskansen liggen. Kansen, bijvoorbeeld op het grensvlak van maatschappelijke ontwikkelingen en commerciële functies. Het afvalbrenngstation is hiervan een goed voorbeeld. Naast het stellen van ontwikkelingskaders en het bieden van procedurele ruimte kan de gemeente optreden als intermediair richting andere subsidieverstrekende instanties en zal de gemeentelijke rol vaker beperkt blijven tot regisseur. Niet zo zeer om te sturen, maar veel meer om het tempo en de continuïteit erin te houden.

Economische ontwikkeling en werkgelegenheid

Werk is de basis voor leefbaarheid in de dorpen en werk bevordert zelfstandigheid, ontwikkelt mensen en geeft hen een verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor de omgeving. Het CDA blijft zich daarom inzetten voor het opstellen van een economisch beleidsplan. Het initiatief dient hierbij te liggen bij het bedrijfsleven zelf. Ondernemersverenigingen, de Kamer van Koophandel en andere belangenbehartigers uit de branche moeten dit samen met de gemeente als regisseur doen. Verder wil het CDA dat er zo snel mogelijk een Kadernota Recreatie en Toerisme wordt opgesteld. Ook deze visie moet door de branche zelf, samen met de dorpen worden opgesteld. Onder regie van de gemeente en naar het voorbeeld van de in 2009 opgestelde detailhandelstructuurvisie voor Grou. Mocht de gemeente Boarnsterhim hier niet meer aan toe komen, of dit niet kunnen betalen, dan zal de nieuwe gemeente de nieuwe dorpen zo spoedig mogelijk moeten integreren in hun economische visie en/of kadernota recreatie en toerisme.

Ontwikkelingsas Heerenveen – Leeuwarden

De A7 zone en de Westergozone zijn de economische motoren van Fryslân. Dit kan kansen opleveren voor de dorpen tussen deze zones. Kansen mede door de goede bereikbaarheid over snelweg, spoor en het PM kanaal. Hier moeten Akkrum en Grou in de toekomst meer van kunnen profiteren, zonder dat dit onevenredig ten koste gaat van de ruimtelijke kwaliteit. Bijvoorbeeld door nieuwe aantrekkelijke woon- of recreatiegebieden in groenblauwe zones en bijpassende voorzieningen.

Bedrijventerreinen

Akkrum en Grou moeten in de toekomst bedrijventerrein op voorraad kunnen hebben voor nieuwe bedrijven en voor bedrijven die uit hun jasje groeien in de kleinere dorpen. Ook wanneer de gemeente opgaat in nieuwe gemeenten. De dorpen moeten hierbij nauw worden betrokken. Ook in andere dorpen moet het midden en kleinbedrijf (de banenmotor van Fryslân) de kans krijgen om uit te breiden, passend naar aard en schaal en met aandacht voor het dorpsgezicht. Woon-werklocaties hebben de voorkeur. Onze ondernemers moeten na herindeling dezelfde rechten en kansen krijgen als de ondernemers in de nieuwe gemeenten. Bij een herziening van de bestemmingsplannen van de dorpen en het buitengebied moeten de bestemmingsplannen van Boarnsterhim op dit punt dan ook gelijk worden geschaard met de bestemmingsplannen van de nieuwe gemeente. Ook al zijn de huidige bestemmingsplannen nog niet aan een herziening toe.

In de buurt van het PM kanaal zouden mogelijkheden moeten worden verkend voor overslag van bulkgoederen over het water. Bulktransport is goed voor het milieu en kan het wegennet ontlasten.

Toeristische sector

Het tegenvallende omzetcijfer in de toeristische sector blijft voor het CDA een zorgpunt. Samenwerking heeft een meerwaarde voor deze bedrijfstak. Daarom is het nog steeds de ambitie dat er een overlegstructuur / toeristische platform wordt opgezet met bedrijven, de Kamer van Koophandel, Recron/Hiswa en de ondernemersverenigingen. Verder is het CDA is nog steeds van mening dat de Marrekrite omgevormd moet worden tot een recreatieschap voor meer dan alleen de watersport, zodat ook de dorpen verder van het water meer recreatieve kansen krijgen. Dit brede recreatieschap moet Grou aanhouden als thuishaven. Sectoren die meer aandacht vragen zijn de hengelsportsector en het ecotoerisme. In de beheerplannen van de Natura 2000 gebieden moeten

kansen gecreëerd worden voor de toeristische sector. Zo kan een bedreiging worden omgezet in een kans en wordt het draagvlak voor de natuur groter.

Seizoensverlenging blijft het streven. Vandaar dat onderzocht moet worden of Boarnsterhim ruimte heeft voor een middelgroot watergebonden attractiepark in de buurt van spoor en snelweg. Hierbij zou de combinatie kunnen worden gezocht met een luxe havenvoorziening en een wellnesscentre.

Het zorgtoerisme is een bedrijfstak in opkomst. Midden Fryslân is een prima omgeving voor mensen die moeten revalideren of mensen met een functiebeperking. In Boarnsterhim is ruimte voor initiatieven voor een recreatiepark met aangepaste recreatiewoningen, inclusief centrumgebouw met horeca en een zwembad, waar je vakantie kunt houden en recreëren, omringd met zorg - en verpleegvoorzieningen, 24 uur per dag aan huis. De goede samenwerking tussen zorginstellingen in onze gemeente biedt een kans om het zorgtoerisme samen met de toeristische sector om te zetten in groeiende omzet/ en werkgelegenheidscijfers. De ziekenhuizen van Leeuwarden, Sneek en Heerenveen kunnen hier een rol bij spelen.

Agrarische sector

De agrarische sector in Boarnsterhim doet het erg goed. Daarnaast is de sector beheerder van het mooie en afwisselende landschap van Midden Fryslân. Het gebied neemt in Fryslân op beide punten een koppositie in. En dit moet zo blijven. Daarvoor is het nodig dat deze bedrijven de ruimte krijgen. Ruimte voor schaalvergroting en verbreding van bedrijfsactiviteiten. Of om de bedrijfvoering efficiënter in te kunnen richten. Bijvoorbeeld door nieuwe bedrijfsgebouwen en kavelruil. Verbreding in de vorm van minicampings, zorgboerderijen, kinderopvang, het opwekken van groene stroom, agrarisch natuurbeheer en vrijwillige waterberging kan rekenen op steun van het CDA. Mogelijkheden zijn er ook om meer agrarisch land met een natuurlijk karakter toegankelijk te maken voor de wandelende ecotoerist. Keerzijde van de natuur als kans is dat de Natura 2000 gebieden de agrarische sector niet op slot mogen zetten. Kansen om dorpsommetjes aan te leggen in het agrarisch gebied (vrijwillig!) in combinatie met het opheffen van kades door It Wetterskip (wurk mei wurk) moeten worden benut.

Het CDA wil dat de gemeente stoppende agrariërs actief en coöperatief benadert voor een nieuwe invulling van het bedrijf. Leegkomende agrarische gebouwen lenen zich uitstekend voor nieuwe bedrijfsmatige functies. Dit kunnen meerdere bedrijven zijn onder één dak. Daarnaast mogen vrijkomende agrarische gebouwen worden afgebroken wanneer het geen monumentale boerderijen zijn. Het landschap kan hiermee gediend zijn. De gemeente moet daarvoor in ruil dan wel meewerken aan het verkrijgen van een (of meer) bouwkafeel(s) in of bij het dorp. ('rood voor rood regeling'). Ook zijn vrijkomende agrarische gebouwen uitstekende woonlocaties. Dit komt de leefbaarheid in het buitengebied ten goede en voorkomt verpaupering van het platteland. Voorwaarde is wel dat wanneer sprake is van een functiewijziging van agrarische gebouwen, dat dit niet ten koste mag gaan van de ondernemersruimte van de blijvende agrarische ondernemers.

De productie van groene stroom in de vorm van de tweede en derde generatie mestvergisters is voor het CDA een speerpunt. Deze vergisters produceren hoogwaardiger gas dan oudere systemen en bieden de mogelijkheid waardevolle stoffen als fosfaat, stikstof en kali van elkaar te scheiden. Hierdoor kunnen boeren op meer gerichte wijze bemesten en hebben ze minder kunstmest nodig. De vergister is kleinschalig van aard en past binnen het bouwboek van een veehouderijbedrijf. Milieuvergunning en bouwvergunning zijn daarom eenvoudig te verkrijgen

Woningbouw en herstructurering

Het CDA pleit voor een regelmatige actualisatie van de woonvisie, gebaseerd op dorpenvisies en de woonvraag in de dorpen. De Friese woningbouwcorporaties spelen hierbij vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid een belangrijke rol. Zeker als het gaat om de uitvoering van de herstructureringsopgaven in onze gemeente. Aandachtspunt blijven de generatiebestendige woningen met het oog op de vergrijzing, woonzorgzones en de combinatie met 24-uurszorgverlening.

Onderwijs en educatie

De ontwikkeling van het kind moet altijd voorop staan. Het onderwijsaanbod in de gemeente is medebepalend voor het woonklimaat in de dorpen en biedt de kans waarden en normen verder te ontwikkelen. Het CDA zet in op het behoud van de bestaande scholen in de dorpen. De opvoeding van kinderen, de toerusting op hun toekomst en de overdracht van normen en waarden is echter allereerst een zaak van de ouders of verzorgers. Scholen moeten zo gebouwd worden en op locaties

waar andere voorzieningen en accommodaties makkelijk bij aan kunnen sluiten. Door de breedte ervan kan efficiencywinst worden behaald.

Naast de brede scholen in Akkrum en Grou (3 scholen in Akkrum en 2 in Grou) moeten op middellange termijn multifunctionele scholen gebouwd worden in Wergea, Warten, Jirnsum en op lange termijn ook in Aldeboarn. Combinaties kunnen worden gezocht met zorginstellingen, kinderopvang, jeugdsozen, servicepunten van gemeente en politie en sportaccommodaties. De nieuwe gemeente dient hier rekening mee te houden. Het bijzonder onderwijs moet haar identiteit in de brede school behouden. Verder blijft het CDA pleiten voor ondersteuning en begeleiding van projecten en initiatieven die tot doel hebben achterstandssituaties op te heffen, zoals het terugdringen van voortijdig schoolverlaten, maatschappelijke stages, praktijkonderwijs en volwasseneneducatie.

Sport en Cultuur

Sport en cultuur dragen bij aan een levendige gemeente. Het voortbestaan ervan vraagt continu om zorg. De Friese taal maakt hier nadrukkelijk onderdeel vanuit. Een levendig verenigingsleven en (kleinschalige) recreatieve mogelijkheden maken dorpen aantrekkelijk om in te wonen. Dit is mede een verantwoordelijkheid van de dorpen en verenigingen zelf. De nieuwe gemeente zal in de komende jaren via de beheerplannen moeten proberen zoveel mogelijk de voorzieningen op sportgebied open te houden. Waar dit niet lukt, is het een taakstelling voor de nieuwe gemeente om hierin te voorzien. Al zullen dorpen in de toekomst meer samen moeten werken op het gebied van faciliteiten. De aanleg van kunstgras kan hiertoe bijdragen.

Het uitvoeringsplan Impuls brede scholen, sport en cultuur (IBS beleid), krijgt de steun van het CDA Boarnsterhim. Het uitvoeringsplan is opgezet door het onderwijs, de Sportadviesraad, Stichting Sport Fryslân, het Hanze Instituut voor sportstudies en de gemeente. Onderdeel van het uitvoeringsplan is dat genoemde partijen een 'combinatiefunctionaris' in dienst nemen die kinderen tot 18 jaar stimuleert om deel te nemen aan sport, kunst en cultuur. Op deze manier investeren we in onze eigen toekomst. Het CDA pleit ervoor om naast Akkrum en Grou ook de andere dorpen in de gemeente deel te laten nemen.

Verenigingen worden uitgedaagd om sport als maatschappelijke participatie te bevorderen voor jongeren, allochtonen, mensen met een laag inkomen en gehandicapten. Maar dit betekent ook dat deze doelgroepen actief met sportverenigingen in aanraking moeten worden gebracht. Vooral scholen bieden hiervoor mogelijkheden.

Ook commerciële particuliere initiatieven kunnen bijdragen aan het sportaanbod in de gemeente. Zo is de markt aan zet om te komen tot een zwembad.

In een goed functionerende samenleving zijn kunst en cultuur onmisbare elementen. De instandhouding van culturele voorzieningen zal de komende jaren erg moeilijk worden. Toch is het een taak van de gemeente om deze voorzieningen op een creatieve manier zoveel mogelijk te behouden voor de regio. Een monumentenstichting die extra subsidies binnen kan halen (initiatief van het CDA), kan bijdragen aan het beheer en onderhoud van monumenten. Ook kunnen de bibliotheek, kerken en het onderwijs een prominente rol opeisen bij het stimuleren (en faciliteren) van culturele activiteiten.

Sociaal beleid

Werk is de beste vorm van sociale zekerheid. Jongeren en vijftigplussers hebben de hoogste prioriteit om naar een baan te worden begeleid. Dit kan met hulp in de vorm van sollicitatiecursussen, arbeidstrainingen, het opdoen van werkervaring met behoud van uitkering en actieve samenwerking met het bedrijfsleven. De bestrijding van armoede en sociaal isolement is maatwerk. Mensen met een handicap en ouderen moeten zelfstandig kunnen (blijven) leven en beslissen.

De WMO is succesvol ingevoerd in Boarnsterhim. De samenwerking via Mienskipsssoarch mag na een herindeling niet verloren gaan. Eigen verantwoordelijkheid waar het kan, en solidariteit en hulp waar nodig. Als het om de zorg voor onze medemens gaat, mag een beroep worden gedaan op een zorgzame gemeente. Niet om problemen voor mensen op te lossen, maar om ze in staat te stellen hun problemen met anderen op te lossen. Ook de kerken spelen hierbij een belangrijke rol.

Jeugd en gezin

Jongeren zijn relatief vaak slachtoffer van criminaliteit. Tegelijkertijd zijn ze een belangrijke dadercategorie en moeten zo jong mogelijk in beeld zijn voor preventieve maatregelen. Daarom verdienen jongeren in het veiligheidsbeleid speciale aandacht. De aanpak van jeugdcriminaliteit en preventie vergt een integrale aanpak. De gemeente zorgt daarom voor een strakke sturing van de samenwerking tussen instellingen die problemen signaleren en instellingen die deze problemen kunnen aanpakken. Dit zijn ondermeer de politie, ambulante jeugdhulpverlening, de GGD, huisartsen en leerplichtambtenaren.

De jeugdhulpverlening moet optimaal bereikbaar zijn. Het opvoeden van kinderen is een primaire verantwoordelijkheid van ouders. Het CDA wil in de eerste plaats de eigen kracht van gezinnen centraal stellen. Mocht het nodig zijn dan willen wij zo nodig faciliteren met laagdrempelige gezinsondersteuning, zonder daarbij direct de hulpverlening in te schakelen ('Eigen kracht Conferentie'). Door de EKC vroegtijdig in te zetten, kunnen dure hulpverleningsinstellingen worden ontlast en neemt het aantal zorgpunten in een gezin snel af. Voordeel is verder dat plannen die de families zélf maken, minder ingrijpend zijn dan de oplossingen die hulpverleners voor het gezin bedenken. Ook het effect is veel duurzamer. De EKC zou ook bij de uitvoering van de WMO en het Centrum voor Jeugd en Gezin kunnen worden betrokken.

De opzet, exploitatie en programmering van jeugdsozen zijn een eerste verantwoordelijkheid van de jongeren zelf. In Boarnsterhim zijn genoeg voorbeelden te vinden waar de jeugd een soos op een goede manier leidt. Maar, zonder draagvlak geen jeugdsoos. De gemeente heeft samen met het soosbestuur, het dorp en de politie een verantwoordelijkheid om alcoholmisbruik en andere vormen van overlast te voorkomen. Als dit goed verloopt, kunnen nadere beveiligingsmaatregelen bij feesten achterwege blijven. Dit geldt bijvoorbeeld voor jeugdsoos SZDRNZLL te Wergea. Verder zal het CDA er alles aan doen om de net aangestelde coördinator jeugd en gezin (CJG) te behouden voor Boarnsterhim. Door het aanstellen van de coördinator CJG is de drempel lager voor kind/gezin. De diagnose komt sneller, het bespaart kosten en geeft meer gerichte zorg.

Veiligheid

Veiligheid is niet alleen een zaak van politie en justitie, maar een zaak van iedereen,. Veiligheid is een medeverantwoordelijkheid van inwoners, ouders, scholen, buurtverenigingen, horeca en winkeliers, de woningcorporatie en (sport)verenigingen. Het CDA zal net als voorgaande jaren bij het vaststellen van het jaarplan van de politie scherp letten op o.a. de link met het gemeentelijk veiligheidsbeleid, verkeersveiligheid, vandalisme, jeugdzaken, preventie en de inbreng van burgerparticipatie. Verder moeten de aanrijtiden van politie, brandweer en de ambulance binnen aanvaardbare normen vallen.

Boarnsterhim energieneutraal

Het CDA ziet het als een opdracht om de schepping te beheren en te bewerken en de aarde in een zo goed mogelijke staat door te geven aan de volgende generaties. Dat vereist zowel het voorkomen van nieuwe aantastingen van de schepping (preventie) als het herstellen van de schade die is aangericht. Deze zorg - door het CDA 'rentmeesterschap' genoemd - is een medeverantwoordelijkheid van onze inwoners, bedrijven en instellingen. Een beter milieu begint tenslotte bij jezelf.

Initiatieven op het gebied van het opwekken van groene stroom voor en door de gemeenschap kunnen op een positieve grondhouding rekenen. Zo biedt het open agrarische gebied ruimte voor de verbeterde mestvergisters en kan worden onderzocht of Boarnsterhim ruimte biedt voor een cluster windturbines om Boarnsterhim in één keer energieneutraal te maken (zoekrichting tussen het spoor en de A32). Aan dit locatieonderzoek moet een draagvlakonderzoek gekoppeld worden.

Elektrisch varen moet gestimuleerd worden in Fryslân. Grou is als watersportcentrum van Fryslân dé plek om een expertisecentrum duurzaam varen op te richten. Hierbij kan de link worden gelegd met het middelbaar onderwijs in Grou en met de hoge scholen van Leeuwarden. Het bedrijventerrein Frisia (in en rond het Aquaverium) biedt hiervoor een uitstekende locatie. Dit betekent ook dat particuliere partijen gestimuleerd moeten worden om in alle watersportkernen oplaadpunten aan te leggen.

4 Voorwaarden voor herindeling (per dorp)

Uitkomst van de petearen

Het CDA heeft op basis van de gesprekken die we de afgelopen jaren hebben gevoerd met dorpsbelangen, ondernemers(verenigingen) en uit eigen ervaring voor elk dorp of cluster dorpen een aantal voorwaarden geformuleerd die wat ons betreft leidend moeten zijn bij de herindelingsonderhandelingen met de buurgemeenten. Uit de petearen valt ook een herindelingsrichting af te leiden.

Algemene voorwaarden voor herindeling voor alle dorpen, zijn volgens het CDA:

1. Het CDA hecht aan het behoud en versterking van de verschillende identiteiten van de dorpen. Dit om te voorkomen dat een dorp in een nieuwe gemeente ondersneeuwt. Behoud van het plattelandskarakter is tevens een speerpunt van het CDA.
2. De nieuwe gemeente beschikt over een actief dorpenbeleid, met aandacht voor het agrarische gebied.
3. Elk dorp kan een beroep doen op een dorpencoördinator; iemand met voldoende bevoegdheden en een eigen budget. Daarbij wordt aan elk dorp een verantwoordelijke wethouder toegewezen.
4. De dorpen *kunnen* zelf een budget krijgen voor een bepaalde mate van zelfbestuur (bijvoorbeeld voor grijs & groen en kleinschalige recreatieve initiatieven).
5. Kwaliteit van de woonomgeving wordt op hetzelfde niveau gebracht als het niveau van de andere dorpen in de nieuwe gemeente.
6. Het voorzieningenniveau neemt niet verder af, omdat deze voorzieningen in nieuwe centrumplaatsen al aanwezig zijn. Dus geen verdere concentratie naar de steden want dit heeft beperkingen voor de leefbaarheid in een dorp.
7. De Meldingslijn groen en grijs blijft de manier om kleine onderhoudszaken snel op te lossen.
8. De nieuwe gemeente stelt voor elk dorp een planning op met daarin een planning van werkzaamheden. Doel hiervan is dat plaatselijk belang deze werkzaamheden vooraf kan bespreken en eventueel bij kan sturen. Of om van de gelegenheid gebruik te maken om projecten 'in het werk' te realiseren (werk met werk).
9. De nieuwe gemeenten stimuleren en ondersteunen de dorpen bij het actualiseren van hun dorpenvisies. Voor de nieuwe gemeenten dienen de dorpenvisies als leidraad voor de ontwikkelingsrichting van de dorpen.
10. De dienstverlening aan de burgers gaat er door de herindeling niet op achteruit. Vandaar dat het CDA pleit voor servicepunten in dorpen als Grou, Akkrum en Raerd. Afhankelijk van de nieuwe indeling van de gemeente. Ambtenaren en de dorpencoördinator houden regelmatig spreekuur in de dorpen. De multifunctionele dorpshuizen zijn hiervoor een goede locatie.
11. Vanwege de lokale onbekendheid van ambtenaren uit de nieuwe gemeente komen ambtenaren vaker aan huis of op het bedrijf als het gaat om ruimtelijke-, milieu- of bouwvergunningen.
12. ICT oplossingen worden maximaal benut.

Specifieke voorwaarden voor herindeling per dorp:

Grou

Grou is de parel van het Friese Merengebied. De identiteit van Grou als watersportkern moet verder worden uitgebouwd. Zaken die hiermee samenhangen zijn:

- Skûtsje It Doarp Grou

- SKS wedstrijd op het Pikmeer
- zeilcentrum / accommodatie op de Blikpôle
- schoolzeilen
- zwembad (mede vanuit particulier commercieel initiatief)
- expertisecentrum duurzaam varen, met een link naar het MBO en HBO (in en rond het Aquaverium) -
- voldoende oplaadpunten voor elektrisch varen

Verder moeten bepaalde delen water en landelijk gebied rondom Grou (zoals de Burd, Goattum, Burstum, It Hoflân) mee overgaan naar de nieuwe gemeente.

Overige aandachtspunten voor de nieuwe gemeente zijn:

- grote multifunctionele (theater)zaal bij de scholen
- Sint Piter
- Grou moet de status van regiocentrum blijven behouden

Akkrum / Nes

Aandachtspunten voor de (nieuwe) gemeente voor Akkrum / Nes zijn volgens het CDA:

- versterken toeristisch-recreatief karakter (doorvaarthoogte bruggen, voldoende aanlegplaatsen)
- ontwikkelen uitbreiding bedrijventerrein samen met het dorp
- randweg voor zwaar verkeer en brug Polssleat
- toepassen van 'shared space principe' (in samenspraak met het dorp)
- geen stoplichten
- behoud van gratis parkeren
- herstructurering
- behoud van open groen plekken

Verder stelt het CDA als voorwaarde richting nieuwe gemeente dat Akkrum ./ Nes niet mag 'verworden' tot het Oranjewoud aan het water van Heerenveen. Mocht Heerenveen de nieuwe gemeente worden voor Akkrum / Nes. Ook stelt het CDA dat de nieuwe gemeente samen met het dorp snel moet gaan nadenken waar nieuwe bedrijven zich de komende 10 jaar kunnen vestigen. Spikerboor is tenslotte al bijna vol. Tenslotte vragen de capaciteit van de sporthal en de jeugdsoos om aandacht.

Aldeboarn

Aldeboarn is een prachtig woon- en werkdorp met een rijke historie, landelijk gelegen aan de Boarn en toch dicht bij de snelweg A 32. De Boarnsters koesteren het veiligheidsgevoel in het dorp. Het dorp is druk bezig met het opstellen van een nieuwe dorpsvisie. Hier moet de (nieuwe) gemeente aandacht voor hebben. Voorwaarden voor herindeling van Aldeboarn zijn voor het CDA dan ook dat de nieuwe gemeente aandacht heeft voor het volgende:

- Aldeboarn als toegangspoort naar de Deelen. Dit moet beter worden benut.
- De betonbrug (de fêste brege) blokkeert de doorgang door het dorp van de Turfroute naar de Boarn.
- De aanleg van de parallelweg vanaf Apollo Engineering BV tot aan sportvelden met een veilige oversteek naar het dorp. Dit kan tegelijk met het opknappen van het trainingsveld gebeuren.
- Tegengaan sluipverkeer tussen de A32 en Drachten.
- Het openstellen van het Polderhoofdkanaal.

Verder moet de nieuwe gemeente meewerken aan de gondelvaart en moet de karakteristieke Boarnster Toer worden behouden.

Jirnsum / Friens

Jirnsum moet meer profiteren van het PM kanaal. Met name op het gebied van scheepsbouw en (groot) onderhoud kan Jirnsum uitgroeien tot een toonaangevend centrum.

Verder profiteert Jirnsum veel te weinig van de ligging aan de Boarn. In overleg met het dorp moet worden getracht om de verbinding te leggen tussen de Boarn en de Rijksweg zodat een uitnodigende verblijfsruimte ontstaat voor bewoners, vaarrecreanten en passerende recreatieve fietsers. Doel is dat passanten langer verblijven en meer geld uitgeven in het dorp. Mocht het de huidige gemeente niet lukken om de relatie tussen Rijksweg en de Boarn te leggen, dan staat de nieuwe gemeente hiervoor aan de lat. Dit geldt tevens voor:

- de verhoging Sylsbrêge (+ combinatie met rondweg)
- uitbreiding zwemvoorziening (strandje)
- het verbeteren van de trailerhelling in combinatie met uitbreiding van deze recreatieplek
- nieuwbouw school

Voor Friens is het behoud van het cultuurhistorisch erfgoed van groot belang. Het dorp aan de oostoever van de vroegere Middelseeslenk is een belangrijke historische plaats in het Jabikspaad. Vandaar de veiligheid van wandelaars en fietsers een belangrijk aandachtspunt is voor het CDA.

Terherne

Het toerisme is voor Terherne een belangrijke bron van inkomsten. De commerciële kant van Terherne komt goed tot zijn recht. Toch liggen er voor de (nieuwe) gemeente nog concrete opgaven:

- woningbouw passend in de sfeer van het dorp (vooral zorgwoningen en voor starters)
- kinderopvang
- een duidelijk parkeerbeleid. Zeker met het oog op de komst van meer recreatiewoningen.
- veilige overgangen voor voetgangers in het centrum (o.a. zebrapaden en meer rolstoel- / kinderwagenvriendelijke trottoirs)
- ontmoedigen van sluipverkeer
- bediening brug Oude Zandsloot (bij feestelijke gelegenheden)
- meewerken aan nieuwe voorzieningen op / bij de ijsbaan (kleedruimte/toilet/douche, verhuur skeelers, scatevoorzieningen en speeltoestellen voor de oudere en jongeren jeugd)
- blijven faciliteren van het dorp als Kameleondorp om dit succes verder uit te bouwen.

Terherne wil zich vooruitlopend op de gemeentelijke herindeling het liefst eerder afscheiden van Boarnsterhim. Dit kan door middel van een grenscorrectie. Omdat het dorp hier nagenoeg volledig achterstaat (en hiermee uniek is in Boarnsterhim) en nu al sterk georiënteerd is op Joure, zal het CDA het dorp hierin steunen door kort na de verkiezingen te komen met een initiatiefvoorstel om Terherne versneld bij Skarsterlân te voegen. Andere argumenten zijn dat Terherne geen nauwe verbintenis heeft met een ander dorp of grondgebied in Boarnsterhim (zoals bijvoorbeeld Warten met de Alde Feanen) en dat Skarsterlân informeel heeft laten weten Terherne met open armen te zullen ontvangen.

Reduzum / Eagum / Idaerd

Deze dorpen onderscheiden zich op het gebied van duurzame energie en een mentaliteit van samen de schouders eronder. Als het nu gaat om een nieuwe school, wandelpad, haven, woonwijk of sportvoorzieningen. Als het dorp erachter staat, dan komt het er ook. De band tussen de dorpen is een belangrijk gegeven voor de toekomst.

De nieuwe gemeente moet oog hebben voor het masterplan waar het dorp Reduzum ('Reduzum 2020') mee bezig is. Verder moet de nieuwe gemeente samen met het dorp doorgaan met de planontwikkeling van een kleinschalig bedrijventerrein (wonen-werken) voor ondernemers uit het dorp.

Warten

De nieuwe gemeente waar Warten in de toekomst onder zal vallen, moet de positie als toegangspoort naar het Nationaal Park de Alde Feanen verder uitbouwen. Warten en de Alde Feanen horen bij elkaar. Warten mag niet afhankelijk zijn van besluitvorming door de buurgemeente als het om het Nationaal Park de Alde Feanen gaat.

Taakstelling voor de nieuwe gemeente waar Warten in de toekomst onder zal vallen is om al dan niet in samenwerking met de Stadsregio Leeuwarden om te komen tot de aanleg van fietspaden vanaf de Fonejachtbrug en het aquaduct Langdeel naar Warten. En een fietspad van Warten naar Grou. De (nieuwe) gemeente moet zich verder richten op:

- realisatie (generatiebestendige) nieuwbouw
- uitbouwen van Warten als toegangspoort naar het Nationaal Park De Alde Feanen
- benutten van de vaarbewegingen door en langs het dorp en de jachthavenfunctie van het dorp

Wergea / Warstiens

Wergea moet door de nieuwe gemeente op waarde worden gewaardeerd: als prettige verblijfplaats tussen cultuurstad Leeuwarden en het Friese Merengebied. Wergea mag niet opgeslokt worden door Leeuwarden. Bijvoorbeeld door de sportvelden in te vullen met onbetaalbare woningen aan open vaarwater en de sport te verplaatsen naar Leeuwarden zuid.

De nieuwe gemeente heeft als taakstelling om de bruggen in het centrum van het dorp en de Stringbrêge beweegbaar te houden en om de 'groene long' tussen Wâldwei en Wergea open te houden! Verder is Wergea een prima plek voor een gemeentelijk servicepunt en een politiepost, waar ook Leeuwarden zuid terecht kan.

Wergea heeft capaciteitsuitbreiding nodig voor de sport en aanlegvoorzieningen aan de zuidkant van het dorp / Hilleburen om de toeristen van de Staande Mastroute te verleiden om in Wergea te overnachten. Verder zijn een trailerhelling en het wegwerken van de baggerachterstand onderdeel van de taakstelling voor de nieuwe gemeente. Dat geldt ook voor het voortbestaan van de basisschool. In de toekomst een brede school, welteverstaan.

De band tussen Wergea en Warstiens is een belangrijk gegeven.

De Lege Geaën

De dorpen in De Lege Geaën zijn de parels in het overgangsgebied tussen veenweide en kleigrond en echte trekkers voor fietsend Nederland en de kleine recreatievaart. De dorpen kenmerken zich door de karakteristieke lintbebouwing en kleine smûke dorpscentra die de vele fietsers uitnodigen om even af te stappen; om te genieten van de historische panden en prachtige kerkjes.

De aantrekkingskracht van de Lege Geaën op fietsers dwingt de (nieuwe) gemeente om aandacht te hebben voor de verkeersveiligheid. Waar mogelijk moet de doorgaande weg bij het onderhoud worden voorzien van grastegels, zodat het brede landbouw/vrachtverkeer veilig kan uitwijken.

De dorpen liggen tevens aan een mooie vaarroute naar Sneek. Vroeger hadden veel dorpen ook een verbinding met het Sneekermeer. Dit biedt kansen voor kleinschalige recreatievaart. De nieuwe gemeente staat dan ook voor een opgave om te komen tot:

- een vaarverbinding tussen de Lege Geaën en Sneek en waar mogelijk de Snitsermar
- de aanleg van voldoende aanlegmogelijkheden en vissteigers

Verder dient de nieuwe gemeente oog te hebben voor de wens in diverse dorpen om te komen tot dorpsommetjes. Het ophogen van oevers en kades biedt hiervoor wellicht aanknopingspunten om werk mei werk te maken. It Wetterskip kan hier een bijdrage aan leveren. Dan kan tevens aandacht worden geschonken aan het versterken van kades. Door de grondsoort slibben veel vaarten te snel dicht en het afkalven van de oevers zorgt voor veel overlast voor de agrarische sector.

Raerd

Raerd is een karakteristiek en eensgezind dorp. Door een sterke gemeenschapszin is het dorp tot veel in staat. Het opknappen van de kerk en destijds de bouw van het dorps huis en de sportkantine zijn hier goede voorbeelden van. Waar de (nieuwe) gemeente voor moet waken is het voortbestaan van de basisschool. Verder moet de nieuwe gemeente de organisatie van de Slachtemarathon goed faciliteren met ruimte voor parkeren, busvervoer en horeca, zodat het dorp voortaan de finishplaats kan zijn van de Slachtemarathon.

Verder zou Raerd de ruimte moeten krijgen om meer te doen met kleinschalige recreatie. De (nieuwe) gemeente moet hiervoor ruimte bieden. Te denken valt aan trekkershutten en kamperen bij de boer, bêd en brochje, fietsverhuur, wandelarrangementen en een bredere horecafunctie van het dorps huis.

Van belang is dat het jeugd honk 't Blikje blijft bestaan.

Programmacommissie:

A. Meinderts – Goïnga	A. de Vries
T. Mulder	J. Jorritsma
J. Breeuwsma	J.S. Zijlstra